

MUSTAKIL TÜRK SOSYALİST PARTİSİ

●

PROGRAM

NİZAMNÂME

1980-1369

1948

●

Lâtil Dinçbaşı Matbaası

İSTANBUL

1948

TBMM
Kütüphanesi

Mustakıl Tük Sosyalist Partisi

Kuruluş Tarihi
18 EYLÛL 1948

TBMM
Kütüphanesi

Yer : 1980-1369
Yıl : 1948
Cilt :
Ksm :
Kop :
Dmbs : *200705608*

Umumi Merkezi :

Ankara Caddesi, Vilâyet Karşısı, İzzettin han

I S T A N B U L

Mukaddime

Mâna ve maksadı yanlış anlaşılan ve yahud anlaşılamadığı halde bir takım merdud tefsirlere mâruz bırakılan sosyalizm ve sosyalist tâbirlerini mustakıl Türk sosyalist partisi; kendi görüş ve anlayışına göre izah etmeği, programının başında gelmesi lâzım gelen vecibelerden ad eder.

Tarih boyunca gelip geçen büyük fikir hareketlerinden çoğu gibi, sosyalizm dahi hakikatle zerre kadar alâkası olmayan bir takım yanlış fikir ve mubalâgalı maksad ve tasavvurların kendisine mal veya isnad edilmek istenmesi yüzünden açık haksızlıklara mâruz kalmış ve bırakılmıştır.

Bu itibarla, sosyalizme ve sosyalist fikirlere muarız geçinmek istiyenlerden çoğunun, insaniyetin geçirmekte olduğu şu (İŞ VE EKMEK BUHRANI) devrinde bile, ifrat ve taşkın düşünce ve hareketleri maalesef ona mal etmek istedikleri görülüyor.

Halbuki, his ve hayale kapılmayan sosyalist ve hakıkî sosyalizm; ferdin tekemmülü ve ferdi mükemmelliğe götüren insan hürriyetinin teessüs ve muhafazası için, âzası birbirine dayanan ahlâklî cemiyet hayatının lumumuna inanır ve bu kardeşçe ve insanca yardımlaşma hayatında haksızlık ve adâletsizliklere yer veren iktisadi şartların nizamlanma veya kontrolunun bizzat hayatın kendisinin insanca mürakabesi demek olduğu esasını kabul eder.

Bunun için sosyalizm; toprak da dahil olduğu halde sermaye ve her türlü istihsal kaynak ve vasıtalarının idaresini sağlayacak öz faaliyetleri içine alacak olan hakkaniyetli ve insafli, âdil bir içtimai ve iktisadi teşkilata şiddetle ihtiyaç olduğuna kanidir.

Utopist, hayalci olmayan sosyalizmin; milli bünyeyi sarsıntıya uğratmadan mevcut düzenin islah ve tekemmülü yolu ile pek âla bu teşkilatlanmaya varılabileceğine inananların mesleki olduğu, şu kısacık izahdan dahi anlaşılır.

İşte, Mustakıl Türk Sosyalist Partisinin anladığı sosyalizm budur ve doğrudan doğruya

siyaset ve ekonomi sahalarında tatbiki lüzumuna inandığı karşılıklı yardım ve tesanüd esasına dayanan içtimai meslekden başka bir şey değildir.

Hayale arka çeviren realist sosyalizmin gayesi; insanca hak, istek ve temayülünden kuvvet alan tam hürriyet ve bu hürriyetin, cemiyetin her uzvuna teşmili esastan ibarettir. buna göre, sosyalizmin en insani bir akıde olduğunu tasrihe lüzum görmeyiz.

Partimiz, bu âdil hürriyeti en geniş ve insanca mânası ile anlar. Cemiyet içindeki her ferdi kendi iç âleminde başlı başına bir gaye, insan ve efendi olarak kabul eder. İnsanı, başkasının maksad ve gayesine vasıta, yani hizmetkâr ve köle diye kabule temayülden ka-tiyen uzaklaştır.

Sosyalist ve sosyalizmin. İçtimai mekanizmanın çalışma, kazanç, geçim, EKMEK ve İŞ esasına bağlı olan iktisad sahasında esaslı ıslahat istemesi ve insan hürriyetinin çok daha genişlemesini bu isteğine bir vasıta ve yol olarak düşünmesi, işte bu sebebdendir.

İçtimai teşkilâtın, hürriyet dâvasının zıddı değil, temel taşı ve şartı olduğunu ilân e-

deriz. Devlet, cemiyet, içtimai tekâmül ve Müslüman dininde teavün denen yardımlaşma, anlayışı etrafında bir çok insan menfaat ve faydaları kümelenmektedir. Bu bakımlardan ferdlere saldırmadığımızı, büyük sanayi ve büyük ticaret âleminin göze çarpan bir çok aksaklık ve haksızlıklarını tenkîd ederken de, büyük sermaye ve iş adamlarını hiç bir suretle itham etmek ve kabahatlı çıkarmak hatasına düşmediğimizi kaydetmek isteriz.

Şu açıklama ile, SOSYALİZME isnad edilmek istenen mânasız bir haksızlığı da düzeltmiş olduğumuz neticesine varabiliyoruz.

SOSYALİST; büyük sermaye sahibi zengin dahi, fakr-u sefalet deryasında çırpınan insan tabakaları kadar, mevcut islah muhtaç sistemin kurbanı olduğunu düşünür. Bu görüş noktasından da, her şeyden evvel iktisadi münasebetlerdeki anarşi, düzensizlik ve aksaklıkların islah ve geliştirilmesine çalışmak, kendini bilen her medeni insanın baş vasifesi olduğu esasına inanır. Cemiyet meselelerini ferdi hayatdan asla ayrı ve mustakıl olarak mütalaa etmez.

İnsanı; tek ferd olarak insan ve cemiyet hayatında insan olarak ele alır. Hakiki, isla-

hatçı SOSYALİZM, in cemiyet içindeki insan topluluklarının mukadderatı ile candan alâkadar olmasının başlıca saiki da, işte bu kaynaktan kudret ve kuvvet alıyor.

Bu kanaatlarda olan MUSTAKİL TÜRK SOSYALİST PARTİSİ; siyasi devlet ve iktisadi cemiyet hayatında tevün ve tesanüdün, yani karşılıklı yardım ve dayanışmanın, insanlık tarihi boyunca geçen hayat ve beka mücadelesi kadar büyük ve ehemmiyetli rol oynadığına ve oynıyacağına inanmıştır. Zayıfın kaviye, topraksız köylünün büyük toprak sahibine, işçinin iş verene, aylıklı ve ücretli memur ve müstahdemin devlet veya hususi müessese bütçesi zihniyetine, küçük esnafın ağır ve nisbetsiz vergiler yüküne karşı korunabilmesini, bu dayanışma ve el birliğinden kuvvet alan siyasi, iktisadi ve mâlî islahat, reform ihtiyacının bir an evvel tatbık ve tatmininde buluyor.

1 — Büyük arazi atıldır. Bu topraklar derhal üzerinde işleyebilecek olan kollara, yoksul köylülere dağıtılmalıdır.

2 — İstihsal sahasında işletilmesi lazım gelen sermayeler kör ve tembeldir. İstihsale yaramayan apartman katlarına yatırılıyor.

3 — Tabii istihsal kaynaklarının işletilmemesi veya işletilememesi yüzünden bir işsizlik, atalet ve sefalet hayâtı sürüp gidiyor. Binaenaleyh, iş ve sermaye, verim ve faaliyet sahasına sevk ve teşvik edilmelidir.

4 — Her türlü devlet gelirleri, ihtiyacı olan yerlere ve istihsale yarayan sahalara ayrılmalı ve sarf edilmelidir.

İşte bu aksaklıkları göz önünde bulundurarak aşağıdaki umdeler etrafında kurulan **MUSTAKİL TÜRK SOSYALİST PARTİSİ**; mevcut siyasi, içtimai ve iktisadi şartların ıslahı ve daha mükemmelleştirilmesi yolu ile işsizlik, yoksuzluk ve derin sefaletin önüne geçilebileceğine ve memlekette âdaletli bir iş, ekmek, geçim ve çalışma ufku açılabilceğine kani bulunuyor.

Devlet varlığını nefyeden anarşizm ile, insan sayının tabii hak ve neticesi olan tassarruf ve milkiyet hakkını kaldıрмаğı prensip ve bu batıl gayeye varmak için ihtilal ve diktatörlüğü metod olarak kabul eden komünizmi; her samimi ve hakıki **SOSYALİST** gibi şiddetle red eder ve her iki kör zihniyetle toptan mücadeleyi esas tuttuğumuzu açıkça ilân etmeği vazife biliriz.

PROGRAM

MADDE 1 — MUSTAKİL TÜRK SOSYALİST PARTİSİ, yukarıdaki mukaddime de teyid edilen görüş ve anlayışları esas tutarak (kendi toprağını kendisi sürüp eken küçük çiftçi ve köylü; ağır ve hafif sanayi kollarında çalışan işçi; her türlü müesseselerde aylık, ücret ve gündelikle fikir hizmeti satarak hayatlarını kazanan ve aile geçindiren memur ve müstahdem; dükkânındaki tezgâhı başın da çalışarak veya alış verişte bulunarak günlük nafakasını tedarik eden küçük esnaf ve ayak satıcısı tabakalarının teşkil ettiği büyük içtimai sınıfın, siyasi, içtimai ve iktisadi hak ve menfaatlarını **SOSYALİST** prensiplerinin itidal ve âdâlet telkin eden hayal dışı esasları dairesinde korumak maksadı ile) kurulmuştur.

MADDE 2 — Partiye âza olabilmek için yirmi iki yaşını doldurmuş olmak şarttır. Parti üyeleri, asli ve namzet âza olmak üzere iki kısımdır. Namzet âza üç aylık bir tecrübe ve incelemeden sonra asli âza sınıfına geçer. Parti umdelerini kalbi ve vicdani bir inan ile kabul eden ve bu uğurda maksada faydalı olacağı anlaşılan sermayedar sınıfına mensup her hangi bir vatandaş dahi, merkez icra heyeti kararı ile Fahri âza olarak parti saflarına kabul edilir.

MADDE 3 — MUSTAKİL TÜRK SOSYALİST PARTİSİ milletçidir Türk devletinin siyasi sınırları içinde doğup büyüyen ve her hangi bir imtiyaz ve hak iddiasında bulunmayan her vatandaş, Türk ad edilir.

MADDE 4 — Türk anayasasının (68) inci mad-

desi ile başlayıp (88) inci maddesine kadar geçen Türklerin ana haklarına aid hükümlerden, ferdi hürriyet, şahsi masuniyet, vicdan, tefekkür, söz, yazı, toplama, din, mezhep, tarikat ve felsefe ictihadı serbestisi, çalışma hurriyeti, can, mal, ve irz masuniyeti, işkence, angariye ve eziyet memnuiyeti haklarının bu topraklar üzerinde tam olarak tahakkukuna çalışılacaktır.

MADDE 5 — Sanık durumunda bulunan vatandaşa kelepçe vurulmamasını ve bu halde teşhir edilmemesini tecviz ederiz. Mahkûm olduktan sonra dahi, zaruret olmadıkça bu kayda riayet esastır.

MADDE 6 — a n c a k h a r p v e i s y a n halinde lüzum görülecek noktalarda örfi idare ilân edilmesine ve bunun dışında askeri mahkeme ve askerî idare kurulmamasına taraftarız.

MADDE 7 — Milkiyet ve tasarruf hakkının mutlakiyetini, aile ocağının kudsiyetini ve miras hakkının meşruiyetini vatandaşların ana haklarından ad ederiz. Büyük sermaye, büyük mülkiyet ve aşırı irat yüzünden gelen içtimai ve iktisadi haksızlık ve müsavatsızlıkların; hayal yollarına kapılmadan yapılacak olan ıslahatın geçireceği tekamül safhaları neticesinde hafifliyeceğine ve zamanında kendiliğinden ortadan kalkacağına inanırız:

MADDE 8 — Milletın tam ve hakıkı iradesinin tecellisi ve her sınıf mümessillerinin millet vekili seçilebilmeleri için, şimdilik nisbi temsil usulünün tatbıkını esas tutarız. Türk vatanında içtimai ve iktisadi teşkilatlanma tahakkuk ettikten sonra,

mesleki temsil seçimlerine gidilmesi, bu suretle devlet mekanizmasının hakiki sahiplerine intikal edebilmesi teminatı üzerinde ısrarla duracağız.

MADDE 9 — Kanun ve nizam yapma ve devlet işlerinde, kuvvetlerin ayrılması ve muvazenelendirilmesi esaslarının tatbikını milli bünyeye daha uygun bulur ve iki meclis usulünü kabul ederiz.

MADDE 10 — Milli istihsal ve istihlak bakımından halk menfaatlarına zararlı olmayan her türlü teşebbüs, ticaret ve alış veriş hürriyeti vatandaşların mutlak ve geçilmez haklarındanadır.

MADDE 11 — Her vatandaşın çalışacak ve geçinecek iş hakkını ana prensiplerinden ad ederiz.

MADDE 12 — Türk devletinin reisi, doğrudan doğruya bir dereceli intihapla seçilir.

MADDE 13 — Türk devleti, millete karşı mes'ul olan hükümet tarafından idare edilir. Hükmi şahsiyet sahibi olan vilayetler kazalara, kazalar nahiyelere ayrıldıktan sonra ekonomi bakımından ilgili mıntakalardaki vilayetlerden luzum görülenler birleştirilmek sureti ile me'zuniyet tevsii usulünü faydalı buluruz.

MADDE 14 — Vilayet umumi meclislerinin mahalli iktisad ve kalkınma işlerindeki yetkilerinin ihtiyaç nisbetinde arttırılmasındaki faydaları gözönünde bulunduracağız.

MADDE 15 — Hükümet teşkilatında yer alan bakanlıklardan bayındırlık ve ulaştırma bakanlığının birleştirilmesine, Ticaret, Ekonomi ve

Ziraat bakanlıklarının da milli iktisat adı altında tevhidine çalışacağız.

İçtimai bakımdan sağlık ve çalışma bakanlıklarının birleştirilmesini, sıhhat ve çalışma işlerinin müvazi gidebilmesi noktasından luzumlu telakki ederiz.

H A R İ C İ S İ Y A S E T

MADDE 16 — İnsanlar arasında anlaşma, yardımlaşma ve dayanışma esaslarına istinad ettiğimiz gibi, MİLLETLER ve DEVLETLER arasında da daimi sulh ve uzlaşma prensiplerini müdafaa ederiz. Dosta dostluk, düşmana düşmanlık ana umdelerimizdendir.

E K O N O M İ

MADDE 17 — İktisat hayatında milletçe birlik ve tesanüt şarttır. Bunun esası, iktisadi hürriyet ve adaletten kaynak alır. Bu itibarla istihsal kudretinin yükselmesini ve işsizlik, ekmek ve geçim derdinin giderilmesini göz önünde bulundurmak lâzımdır.

Türkiyenin iklim ve tabii kaynakları itibariyle ziraat, mâden, orman, hafif ve ağır sanayi işletmelerine ve ithal ve ihraç iskeleleri bakımından ziraat, ticaret ve sanayi muntıkalarına ayrılmasını ve bu istihsal sahalarında plânlı bir ekonomi siyaseti tatbikini temin eden çalışmaları esas tutarız.

(Dar manası ile) devlet sermayedarlığı ve devlet inhisarcılığı taraftarı değiliz. Harp sanayii ve ağır sanayiinin, ulaştırma ve liman işlerinin dev-

let eline ve işletmesine verilmesini tecviz ederiz.

Ticaret ofisinin lağvında, Toprak ofisi işlerinin de ZİRAAT bankası eli ile görülmesinde, büyük menfaatler temin edileceğine ve bu yolda istihsalin teşvik, ve ithal ve ihraç maddelerinin mübadelesinde çok sağlam ve verimli netice ve başarılar sağlanacağına kani bulunuyoruz.

MADDE 18 — Türkiye bayındırlık işlerinin; Liman, yol, kanal, bataklık kurutma, sulama meselelerinin devlet ve hususi muhasebelerle mahalli bütçelerin birleştirilmesi yolu ile ve plânlı bir güdümlerle merhale, merhale ve mıntaka, mıntaka başarılmasına çalışacağız. İki senelik askerlik müddetinin altı ayının umumi yol ve köprü inşaatına hasredilmesinde hem tasarruf, hem suratlı kalkınma başarısı temin edileceğine inanırız: Bu altı ay, her sene mayısın altıncı günü başlamak ve Kasım ayının altıncı günü bitmek ve tamamen bir eğlence ve kamp hayatı mahiyetinde olmak şartı ile yaz mevsimine ve Sonbaharın ilk aylarına inhisar ettirilir ve radyodan seyyar sinemaya kadar bnlundurulur.

MADDE 19 — Apartmanlara yatırılan ve bankalarda faiz bekleyen milli sermayenin iş ve istihsal sahasına sevkini her suretle teşvik ve bunlara devlet kefalet ve teminatı ile faaliyet kolaylıkları gösterilmesinin sağlanmasına çalışacağız.

T A R I M V E K Ö Y

MADDE 20 — Türk köylüsünün kalkınmasına ve köy hayatının bu günkü düşkün durumdan mül-

reffeh, mes'ut ve nurlu bir varlığa kovuşmasına yarayan yardımların temin edilebillmesi için:

a) Topraksız köylüye toprak, dam, sapan, tohum ve çift hayvanı,

b) Büyük arazinin üç yüz dönümden fazlasının tevzii. Köylerde yanaşma ve ortakçı diye bir zümre bırakılmaması.

c) Her türlü ziraat istihsalinin asri hale sokulabilmesi için, ziraat donatım kurumunun ziraat bankasına devri. Kooperatif teşkilatının ziraat bankası tarafından korunması.

d) Küçük toprak sahibi köylülerin ziraat sendikaları kurabilmelerinin teşviki.

Mesleki gelişme ve ilerlemeler, haşarat ve afetle mücadele, ziraat makinaları tedarik ve temin, tecrübeli fenni ziraat esaslarını temin, ziraat istihbarat odaları açma, mahsul satışlarında mutavassıtların vasıtalığına luzum bırakmama, kredi ve hükümet nazdindeki isteklerini mütesanit bir kütle halinde müdafaa ve koruyabilme bakımından, köy ziraat sendikalarının büyük ehemmiyetlerini takdir eder, bu uğurda çalışmayı milli menfaatlar bakımından zaruri bulur ve görürüz. Bunlar meyvacılık, pamukçuluk, tütüncülük, şeker pancarı, hayvan yetiştirme ve elalumum hububat ziraatı sendikaları halinde kurulur.

MADDE 21 — Her yıl devlet bütçesinden ayrılabacak olan yüzde yedi buçuk masraf karşılığının köylerin kalkınma işlerine tahsisini faydalı buluruz. Bu işler; köylüye bol ve ucuz kredi ve tek-

nik vasıtalar temini, ziraat ameliğine mümkün olduğu kadar mani olma ve göçebelerin iskânı işlerinden ibarettir.

MADDE 22 — Mevcut köy kanununun muhtar seçimleri, ihtiyar heyetleri vazife ve selahiyetleri, köylüye verilen ceza ve salgın maddelerinin, tam halk hakimiyeti esasına uygun şekillerde tadilî luzumuna kaniyiz. Köy ve köy adamının hükümet memuru ve jandarma müdahalesinden kurtulması ve şehirli vatandaşların faydalandıkları medîniyet nimetlerinden kayıtsız ve şartsız istifade etmeleri zamanının geldiğine inanıyoruz. Köylerin topluluklarını temin edecek çalışmalara esas olacak hazırlıkları ehemmiyetle dikkatte tutacağız.

M A A R İ F S İ Y A S E T İ

MADDE 23 — Resmi ve hususi müesseseler memur ve müstahdemlerinin ihtiyaçları olduğu gibi, öğretmenlerinde mesleki hak ve menfaatlarını korumak için meslek sendikaları kurmalarını teşvik ve sendikalar kanununa lazım gelen maddelerin ilavesini terviş ederiz.

MADDE 24 — İlk tahsil çocuklarına istisnasız okuma ve yazma vasıtaları mahalli belediye, hususi muhasebe ve devlet eğitim bakanlığı bütçesinden ayrılacak tahsisatla meccanen temin edilmelidir.

MADDE 25 — Din meselesine lâıyk olduğu ehemmiyeti veririz. Luzumlu mıntakalarda din öğ-

retmeni, imam ve hatip ihtiyacını karşılayacak kurslar açılma ını, münasip vilâyetlerde din liseleri teminini ve bir İlâhiyat fakültesi kurulması işini, devlet siyaseti dışında ve tamamen hususî mahiyette teşvike tâbi tutacağız. Bunların bütçelerinin devlet bütçesinden ayrı menbalar bulunması yolu ile tanzimini esas tutarız. Hayır cemiyetleri ve devletten ayrılması lâzım gelen evkaf kaynakları bu aradadır. Bunların sağlanmasında Türk milletinin manevî kalkınması adına faydalar görmekteyiz.

MADDE 26 — İzmir, Konya, Adana, Diyarbakır, Trabzon ve Sivasta şimdilik birer teknik lise açılması fikirlərini desteklemeğe çalışacağız.

MADDE 27 — Köy mekteplerinin plânlı güdüm takibedebilmesini ve devlet bütçesinden ayrılacak yüzde yedi buçuk köy kalkınma tahsisatından münasib mıkdarın köy mektepleri inşaatına sarfını temin etmeği baş vazife addederiz.

MADDE 28 — Köylüden salgın halinde alınacak para yerine her köyde muayyen bir sahanın müştereken ve imece usulü ile ekilmesini ve alınacak mahsulün köy mektepleri inşaatına sarf edilmesi de doğru buluruz.

MADDE 29 — Her vilâyette ziraat, meslek ve sanat mektepleri açılmasına ve bunların en teknik ve asri vasıtalarla teçhizine çalışmayı hedef tutarız.

A D A L E T İ Ş L E R İ

MADDE 30 — Adliyenin mutlak istiklâli şarttır.

Bu ana prensibe göre siyasî bir memur olan adliye bakanının hakimlerin mukadderatı üzerinde amel olmasını kabul edemeyiz.

MADDE 31 — Hakimlerin terfi, tayin ve bil'umum durumları yargıtay başkanlığında toplanacak yargıtay daire reisleri ile birer üyeden ve baş savcıdan mürekkep özel komisyonca tanzim edilir.

MADDE 32 — Savcıların başsavcılığa bağlı bulunmasını, adliye bakanlığından emir telâkki ederek vatandaşın kanunî takibata maruz kalması korkusundan azade bırakılması konusunu dahi mütalaa ederiz.

Bu itibarla savcılık teşkilâtı, lüzumlu gördüğü olaylar hakkında kanunî mevzuat ve vicdanından ilham almalıdır.

MADDE 33 — Mahkemelerle yargıtay arasında bir kademe tesisini zaruri görmekteyiz.

Bu müessese hakiki ihtiyaca cevap verecek itina ile tesis edilmelidir.

MADDE 34 — Vatandaşın hurriyet hakkını en mukaddes hak olarak tanırız bunun için adli mevzuatımızda bu konuya hassasiyetle yer vereceğiz. Yargıçların en yüksek müktesebat ile mücehhez bulunması için, hiç bir fedakârlıktan çekinmemek ve yargıcın hayatını maddî düşünceden azade kılarak kendisini yalnız adaletin tahakkukuna hasretmesini temin etmek, en başta gelen umdemizdir.

MADDE 35 — Bütün icra mevzu ve muameletini esaslı bir düzene koymağı pek faydalı görürüz.

MADDE 36 — Mahkemelerde görevli diğer vatandaşların dahi, emek ve hizmetlerine göre tam bir terfihe erişmeleri düşüncelerimizin başında gelir.

M A L İ S İ Y A S E T

MADDE 37 — Vergilerin fakir köylü, küçük esnaf ve işçi sınıflarının gelirlerine uygun olmasını ve geçimleri üzerine tesir etmiyecek şekillere ifrağını maliye siyasetinin temeli olarak kabul ederiz.

MADDE 38 — Amelenin yol parasından muaf tutulmasını esas tutacağız. Ücretli ve aylıklı memur ve hususî müessese müstahdemlerinin de bu kayıttan istifadelerini adaletli buluruz.

Gümrük vergilerinin memlekete giren harcı alem istihlak maddeleri üzerinde esaslı indirmelere tabi tutulması, bu maddelerin fakir halkın kesesine elverişli hale sokulmasının aile geçim seviyelerinin yükselmesine yardım edeceği esasını, göz önünde bulundurmağa çalışacağız.

MADDE 39 — Topraksız köylü vatandaşlara dağıtılacak toprakların on yıl vergiden muaf tutulmaları lâzım gelir.

S İ H H A T V E İ Ç Y A R D I M

MADDE 40 — Verem, Frengi, Sitma, Trahom mücadelesi teşkilâtlarına fevkalade ehemmiyet verilecek ve hastalıklı mıntikalarda dispanser ve hastahaneler açılması için çalışılacaktır.

MADDE 41 — Köylü vatandaşlardan muhtaç olanların muayene, tedavi ve ilâç masrafları için devlet bütçesinden mahalli belediyelere gerekli yardım yapılması temin edilecektir.

MADDE 42 — İşçi kesafeti bulunan mıntıkalarda Kreş, dispanser ve hususî verem sağlık pavilyonları kurulmasını sağlamak baş hedefimizdir.

Malûl, kimsesiz ve yaşlı iş emeklileri için ömürlerinin sonuna kadar dinlenme evlerinin tesisi, partimizin içtimaî yardım programı başında gelen esaslardan bulunuyor.

MADDE 43 — Kaza ihtimali olan ve BİN ameleden fazla nüfusu bulunan yerlerde hususi doktor ve eczahane bulundurulacaktır.

MADDE 44 — İş şartlarının teftiş ve murakabesi; belediye ve eğitim teşkilâtı olan yerlerde devlet iş müfettişi, mıntika belediye reisi, belediye doktoru, eğitim müfettişi, belediye veya devlet mühendisi ile amele sendikalarından seçilen bir mümessili ihtiva eden altı kişilik bir komite tarafından teftiş ve murakabe edilecektir.

Bu komita; iş müfettişlerinin salahiyetini haiz olacak ve her üç ayda bir vazifelendiği iş mıntikasındaki iş durumu hakkında resmi bir rapor hazırlayacaktır. Bir müessesede kanuna aykırı hareket sabit olduğu takdirde, tutulacak zabıt üzerine adalet makamları harekete gelirler.

MADDE 45 — Belediye ve eğitim teşkilâtı olmayan yerlerde işçi sendikaları tarafından seçilen

mümessillere, devlet müfettişlerine yardımcı olarak teftişlere iştirak hakkı tanınır. Bu amele mümessilleri yardımcı müfettiş olarak vazife görür ve işçi sendikaları ile irtibatları bulunur. Gece ve gündüz her müesseseye girmeğe salâhiyetleri olduğu gibi, işçileri isticvap ve teftiş neticelerini müessese defterine işaret ederler. Bakanlığa raporlarını verirler. Kesilecek ceza on beş gün içinde tatbik edilir. Tuttukları zabıtlar aksi sabit olmadıkça mahkemelerde ihticaca salih vesikalar olarak kabul edilir.

MADDE 46 — İşsizliğe karşı sigorta tesisi şarttır. Meslekten gelen hastalıklar, meslekî kaza tazminatı muamelesi görür; meslekî kazalar için asgari sigorta haddi tayin edilmek ve kimsenin takdirine bırakılmamak lâzımdır.

MADDE 47 — Meslekten gelmeyen her türlü hastalıklar dahi aynı meslekten gelmiş gibi muamele görür ve aynı tazminat, bakım ve tedavi hakkı alır.

MADDE 48 — Sigorta primleri işçi yardım sandıkları ile birleştirilerek bir banka kurulmasına ve her türlü sigorta ödemelerinin bu banka vasıtası ile yapılmasına çalışmayı gaye biliriz.

MADDE 49 — Çalışma hurriyeti esas olmak itibarı ile meşrû halde ve memleket müdafaasına taalluk etmeyen ahvalde, ameleye grev hakkının mutlak olarak tanınmasına çalışacağız. (Lock out) yasaktır.

MADDE 50 — İş verme ve alma meselesinin

tam bir anlayış zihniyeti içerisinde yürüyebilmesi için, her türlü san'at ve mesleklerde çalışan işçilerin serbest, müstakil sendikalar kurmalarına ve cemiyet iktisadiyatının her şubesinin teşkilâtlanmasına yardım ve bu mevzuu şiddetle teşvik edeceğiz.

MADDE 51 — Patronlar sendika kuramazlar ve aralarında istihlâk maddelerinin fiyatlarını spekülasyon'a tabi tutacak her türlü TRÖST ve KARTEL teşkil edemezler. Hususi mülk sahipleri kira meselelerine temas etmemek şartı ile buldukları mıntıka, semt veya mahallenin imarı, müşterek işleri ve sokakların tamir, tenvir ve temizliği gibi meselelerde sırf belediyeye yardımcı mahiyetinde olmak üzere sendikalar kurabilirler.

MADDE 52 — Çalışma ücretinin asgarisi tayin edilir. Ve bu; yaz ve kış mevsimlerine göre altı ayda bir defa mahalli geçim şartlarına uyulmak şartı ile senede iki defa gözden geçirilir. İcab ederse arttırılıp indirilebilir. Fevkalâde hallerde bu şartlar müstaceliyet kaydı ile dikkata alınır.

MADDE 53 — Her işçinin sekiz saatta bir saat ve on saatlik mesaide iki saat dinlenme hakkı vardır.

MADDE 54 — Resmî tatil günü olan Pazar günleri ve diğer dinî ve millî bayramlarda da aemele ücretinin tam olarak verilmesi esasının kabul ettirilmesine gayret edeceğiz.

MADDE 55 — Sekiz saatlik mesai dışında fazla

saat yapan işçiye her fazla saat çalışma hakkının, normal çalışma saatinin bir misli fazlası ile ödenmesi hususu temin edilecektir.

MADDE 56 — Amele kesafeti meskun bulunan semt ve mahallere varsa; su ve tenvir hizmetlerinin meccanen yapılmasına ve hiç olmazsa yarı ücretli tarifeye tabi tutulmasına çalışılacaktır.

Yoksa bu medeni nimet ve hizmetlerin o mın tıkaya dahi bir an evvel ulaştırılması zaruretini ileriye süreriz.

MADDE 57 — Hiç bir işçi, müessesesinin esrarını faş isnadı ile işinden edilemez.

MADDE 58 — Sendikalarla temasta bulunmak üzere bir iş borsası kurulmasına çalışılacak, takım kılavuzları yolu ile işçi alma ve iş verme usulleri kaldırılacaktır.

LAHİKA — Muvakkat mahiyette olan bu program umumi kongranın tasvibine arzedilecek ve sabit olacak noksan ve ihtiyaçlara göre alınacak karar üzerine tevsi, tadil veya tenkîh edilebilecektir.

NİZAMNAME

PARTİ TEŞKİLÂTI

Partinin alâmeti farikası kalem, çekiç ve ortasında buğday başağından ibarettir.

Mustakıl Türk Sosyalist Partisi aşağıdaki teşkilâta bağlıdır;

- I — Büyük kongren, fevkalâde kongra, mahallî kongra.
- II — Merkez idare heyeti.
- III — Umumî kâtiplik.
- IV — Merkez idare heyeti ve Millet Meclisi gurubundan müteşekkil alî dîvon.
- V — Mahallî idare heyetleri ve mesul kâtiplikler.
- VI — Merkez idare heyetine bağlı teftiş heyeti.
- VII — Haysiyet dîvanı.

UMUMİ VE MAHALLİ KONGRALAR

Umumi kongra iki yılda bir defa Şubat ayında alî dîvanın kararlaştıracağı ve ilân edeceği yerde toplanır. Bu kongraya vilâyet kongralarından seçilecek üçer âza iştirak ederler. Merkez idare heyeti âzaları, parti meclis gurubu üyeleri,

teftiş heyeti ve merkez haysiyet dîvanı âzaları kongranın iabîf âzalarıdır. Fevkalâde hallerde merkez idare heyetinin vereceği kararla fevkalâde toplantı ilân edilebilir. Kongra, mürettep âzalarının yarısından bir fazlası ile faaliyete başlayabilir.

Büyük kongranın vazifesi ;

Merkez idare heyetini ve umumi kâtibi ve yedeklerini seçmek, hesaplarını tetkik ve bütçeyi tanzim, parti nizamnamesinde tadile muhtaç maddeler varsa bunları tadil veya tefsir ve mahalli kongralarca verilen raporları tetkik, bunlar hakkında partice takip edilmek lâzım gelen ana yolu tespit ve idare heyetine tevdi ve havale etmekten ibarettir.

Mahalli kongralar ;

I — Köy ve nahiye.

II — Kaza ve vilâyet kongralarından mürekkeptir. Köy ve nahiye kongraları her sene ikinci Kânun sonlarında toplanır ve isteklerini Şubat ortasında içtimâ edecek olan kaza kongralarına üçer kişilik delegelerle bildirir, kaza kongraları da Mart başında toplanacak olan vilâyet kongralarına üçer kişilik mümessillerle bildirirler.

Köy kongraları köy mesul kâtibi ve idare heyeti azası ile köy ve nahiyelerden gönderilecek olan üçer kişilik üyeden, vilâyet kongraları da vilâyet mesul kâtibi, idare heyeti ve haysiyet dîvanı âzaları ile kaza kongraları tarafından seçilecek olan beşer kişilik heyetlerden teşekkül eder

Vazifeleri hesapları tetkik, bütçeyi tanzim ve mahalli kalkınma ihtiyaçlarını tesbit ve bunları merkeze bildirerek tastik ettirmekten ibarettir.

MERKEZ İDARE HEYETİ

Partinin bil'umum siyasi ve idari muamelâ-tını tedvir ve bundan büyük kongraya karşı mesul olan merkez idare heyeti sekiz kişiden mürekkeptir. Umumi kâtip de dahil olmak üzere bu heyet büyük kongra toplantısına kadar, muvakkaten parti müessisleri tarafından seçilir. İdare heyeti toplantılarına idare heyeti âzaları münavebe ile riyaset ederler. İdare heyeti ve icabında alî dîvan kararları umumi kâtiplik marifetile tamim, icra ve tatbik edilir.

MAHALLİ TEŞKİLÂT

Vilâyet idare heyetleri ve mesul kâtiplikleri vilâyet kongraları tarafından gizli reyile seçilir. Kaza, nahiye ve köy teşkilâtlarında aynı usule tab'dir. Kademe itibariyle köy kâtiplikleri nahiye, nahiyeler kaza ve kazalar da vilâyet teşkilâtları- nı bağıdırlar. Vilâyet idare heyetleri ve mesul kâtiplikleri doğrudan merkez idare heyeti ve u- mumi kâtiplikle irtibat halinde bulunurlar.

ÂLÎ DÎVAN

Varsa, parti millet vekillerinin kuracağı mec lis gurubu idare heyeti ve merkez idare heyeti âzalarının bir arada toplanmasıyla vucuda gelir. Alî dîvanın vazifesi, umumi kongralarca tesbit

edilip tatbiki merkez idare heyetine havale edilen siyasî, içtimai ve iktisadî kanun ve nızamlara ait ihtiyaç ve isteklerin Türk parlamentosunda takibi yol ve metodlarını konuşmak, karara bağlamak, seçim işlerini tanzim ve büyük kongranın içtimaa daveti meselesini mütalaa mevzularından ibarettir.

Alî dîvan, Millet Meclisinin mutad açılmalarından on beş gün evvel toplanır ve yukardaki hususları gözden geçirir. Merkez idare heyetinin göstereceği lüzum üzerine fevkalade olarak da toplanabilir.

M E C L İ S G U R U B U

Meclis gurubu partiye mensup millet vekillerinden mürekkeptir. Bir umumi kâtip ve beş kişilik idare heyeti tarafından sevk ve idare edilir. Alî dîvan kararlarını takip ve tatbik vazifesiyle mükelleftir. Gurup idare heyeti gurup âzaları arasından gizli oyla seçilir. Gurup umumi kâtibini alî dîvan seçer.

Parti disiplini bakımından meclis gurubu âzaları hal ve hareketlerinden dolayı merkez haysiyet dîvanı tarafından sorumlu tutulurlar. Merkez haysiyet dîvanının kararlarına karşı, ilk kademe olarak alî dîvana, son kademe olarak da büyük kongraya itiraz hakkı mahfuzdur.

Yalnız haysiyet dîvanından aleyhine karar sadir olan gurup âzasından her hangi biri hakkındaki karar, on beş gün içinde alî dîvanında tas-tikine iktiran ettiği takdirde, sorumlu âzanın bü-

yük kongra toplantısına ve vereceği nihayi karara kadar parti ile ve meclis gurubu ile alakası muvakkaten kesilir:

T E F T İ Ő H E Y E T İ

Merkez idare heyetine bağlı luzumu kadar müfettişlerden mürekkep teftiş heyeti, bir umumi müfettişin riyaseti altında faaliyette bulunur. Müfettişlerin vazifeleri parti şubeleri bulunan yerlerde parti hesap ve muamelelerini murakabe, partililerin ihtiyaç ve şikâyetlerini dinleme ve raporlarını vermeden ibarettir. Bu müfettişler teşkilât işleriyle meşgul olurlar ve mahalli parti şubeleri kurulması propagandalarında âmil olurlar. Umumi müfettiş ve müfettişler umumi kâtipliğın inhası ile merkez idare heyeti tarafından tayin edilirler.

H A Y S İ Y E T D İ V A N I

Merkez haysiyet dıvanı büyük kongra tarafından yedekleriyle birlikte seçilecek beş âzadan mürekkeptir. Büyük kongraya kadar merkez idare heyeti tarafından yedekleriyle birlikte intihap olunur.

Üç âzalı vilâyet haysiyet dıvanlarını vilâyet kongraları seçer. Vilâyet kongrası toplanıncaya kadar mahalli idare heyeti mârifetiyle seçilirler.

Haysiyet dıvanına sevk edilebilmek için merkezde merkez idare heyetinin vilâyetlerde vilâyet idare heyetinin kararı şarttır. Kaza ve nahiyelerde aynı usul câridir. Mücbir sebep olmadıkça

karar on beş günde verilmek mecburidir. Haysiyet divanına verilen âza bir üst kademeye itirazda bulunabilir. İhtilâf vukuunda merci merkez idare heyetidir. Bu heyetin kararı katidir.

Hakıki demokrasi ve mülkiyet alehtarı, ihtilâl yolu ile iktidar, ele geçirmeğe ve sınıf diktatörlüğü kurmağa çalışan hayalci teşekküllerle alâkası olduğu tahakkuk edenler, derhal partiden ihraç edilirler.

M A L İ M E S A İ L

Partiye kayıt muamelesi bir liradır. Her âza ayda bir lira taahhüt eder; Teberrû makbuz mukabilinde kabul olunur. Gelir ve masraflar muntazam deftere kayıt edilir. Her şubenin bir kâtibî ve veznedarı bulunmak şarttır. Bu vazifeleri idare heyeti âzalarından biri ve bir kaçıda fahri olarak kabul edebilirler. Partiye aid emval ve emlâk hakkında yapılacak muamele, bu husustaki devlet nizamlarına tâbidir.

HECE HURUFU SIRASI İLE PARTİ MÜESSİSLERİNİN İSİM, MESLEK VE EV ADRESLERİ

Arif Oruç (*Muharrir*)

E V A D R E S İ :

Şişli, Bomonti, Havuzlu bahçe Sokak No. 36.
Konarı Ap. Daire 1

Nedim Celâl Çelebi

(Devlet Deniz Yolları Gemi inşaiye ustası)

E v A D R E S İ :

Kasımpaşa, Camii Kebir, Ziyafet sok. No. 40

Nureddin Kırılı

(Devlet Deniz Yolları Gemi inşaiye tornacı
ustası)

E V A D R E S İ :

Kadıköy, Altıyol ağzı, Şemsital sok. No. 14

İbrahim Vefik Belendir

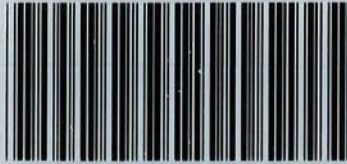
(Devlet Deniz Yolları Gemi inşaiye-ahşabiye
ustası)

E V A D R E S İ :

Beyoğlu, Bostan mahallesi, Dügün sok. No. 18

TBMM
Kütüphanesi

200705608

Y A R D I M İ Ç İ N
Hediyesi 50 Kuruş